

**T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI**

HEMŞİRELİK

TOPLUM SAĞLIĞINA GİRİŞ

Ankara, 2013

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ	1
ÖĞRENME FAALİYETİ-1	3
1. TOPLUM SAĞLIĞI HEMŞİRELİĞİ	3
1.1. Toplum Sağlığı Hemşireliğinin Amaçları	3
1.2. Toplum Sağlığı Hemşiresinin Görev Yetki ve Sorumlulukları.....	5
1.3. Toplum Sağlığı Hemşiresinin İş Birliği Yapması Gereken Kişi, Kurum ve Kuruluşlar	12
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	14
ÖĞRENME FAALİYETİ-2	15
2. TOPLUMU TANIMA.....	15
2.1. Toplum Tanımının Amaçları.....	15
2.2. Toplumun Genel Yapısı	16
2.2.1. Toplumun Nüfus Özellikleri.....	16
2.2.2. Toplumun Nüfus Sorunları	17
2.2.3. Toplumun Sosyo-Kültürel Yapısı.....	17
2.2.4. Mevcut Hizmetlerin Kullanım Durumu.....	17
2.2.5. Toplumda Sağlıkla İlgili Risk Faktörleri	18
2.2.6. Toplumun Sağlıkla İlgili Bilgi, Tutum ve Davranış Biçimleri	19
2.3. Toplum Tanımda Elde Edilen Bilgilerin Değerlendirilmesi ve Toplum Sağlığı Hemşireliğinde Kullanılması	19
2.4. Form Doldurma ve Karteks Sistemi.....	22
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	37
MODÜL DEĞERLENDİRME	38
CEVAP ANAHTARLARI	40
KAYNAKÇA	41

GİRİŞ

Sevgili Öğrenci,

Birinci basamak sağlık hizmeti, insanların yaşadığı ve çalıştığı yerlere mümkün olan en yakın yerlerde sağlık hizmeti sunmakta olup birey, aile ve toplumlar için ulusal sağlık sistemi içinde ilk başvuru yeridir.

Toplum sağlığı hizmetleri hastalıklar hakkında sistematik bir şekilde veri toplamak, ortaya çıkış sıklıklarını ve davranış modellerini görmek, planlama yapmak, kaynak ayırmak ve aktarmak, salgınları önceden tahmin etmek, koruma ve kontrol programlarını geliştirmek ve uygulamak için yaşamsal mekanizmalardır. Burada toplum sağlığı hemşiresinin çalışmış olduğu alanlarda topladığı bu verileri, doğru ve zamanında ilgili birime iletmesi önem arz etmektedir.

Bu öğrenme materyalinde toplum sağlığı hemşireliği ve toplumu tanıma anlatılmaktadır.

ÖĞRENME FAALİYETİ-1

AMAÇ

Toplum sağlığı hemşireliğinin önemini kavrayabileceksiniz.

ARAŞTIRMA

- Bulduğunuz bölgedeki toplum sağlığı merkezlerine giderek hemşirelerin görev, yetki ve sorumluluklarını araştırınız. Yaptığınız araştırmayı sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.
- Toplum sağlığı hemşiresinin iş birliği yaptığı kişi, kurum ve kuruluşları öğrenerek bir sunu hazırlayınız. Sununuzu sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.

1. TOPLUM SAĞLIĞI HEMŞİRELİĞİ

Toplum sağlığı; hastalıklar hakkında sistematik bir şekilde veri toplamak, planlama yapmak, kaynak ayırmak, salgınları önceden tahmin etmek, koruma ve kontrol programlarını geliştirmek ve uygulama gibi hizmetleri sunmaktadır. Burada toplum sağlığı hemşiresinin çalışmış olduğu alanlarda topladığı verileri, doğru ve zamanında ilgili birime verme gibi sorumlulukları vardır.

1.1. Toplum Sağlığı Hemşireliğinin Amaçları

Ülkemizde sağlık hizmetleri; insan sağlığına zarar veren çeşitli etkenlerin yok edilmesi ve toplumun bu etkenlerin zararlı etkilerinden korunması, hastaların tedavi edilmesi, bedensel ve ruhsal yetenek ve becerileri azalmış olanların rehabilite edilmesini amaçlar.

Hemşirelik hizmetleri ise birey, aile ve topluma sağlığın korunması, devam ettirilmesi, geliştirilmesi, hastalıkların önlenmesi, hasta bireylerin bakım ve tedavisi, hastalık veya rahatsızlıktan sonra bireyin arta kalan gücünü en üst düzeyde kullanması için rehabilitasyonuna yardımcı olmak için verilen hizmetlerdir.

Hemşirelik ve sağlık hizmetlerinin amaçlarına ulaşması için personel yetiştirilmekte ve hizmetin yürütülmesinde bu kişilerden bilgi ve becerileri ile katkıda bulunmaları istenmektedir. Topluma sunulan sağlık hizmeti bir ekip hâlinde yürütülmektedir. Toplum sağlığı hemşiresi de bu ekibin üyelerinden biridir ve topluma sunulan sağlık hizmetlerinde rol almaktadır. Sağlık sistemi içerisinde toplum sağlığı hemşiresinin rolü şöyle açıklanabilir:

➤ **Toplum sağlığı hemşiresinin bakım verici rolü**

Toplum sağlığı hemşiresi hizmetini verirken toplumda sağlık düzeyini yükseltmek ve olası sorunları önceden görüp önlem almak için toplumda gereksinimi daha çok olan ve risk altında bulunan bireylere öncelik verir. Böylece toplum sağlığı hemşiresi toplumda yaşayan her bireye bakım verme rolünü yüklenmektedir.

Toplum sağlığı hemşiresi bakıma yönelik rolü için sağlık hizmeti ve hemşireliğin amaçları doğrultusunda hareket eder, aileyi bir bütün olarak ele alır ve bakım verir. Hem sağlık hizmetinin hem de hemşireliğin temel amaçı doğrultusunda öncelikle sağlığın geliştirilmesine yönelik bakım hizmetlerini yönlendirir, bireyin veya ailenin herhangi bir nedenle sağlığı bozulmuş ise bakım ve tedavisini yapar.

➤ **Toplum sağlığı hemşiresinin eğitici rolü**

Toplumun, ailenin ve bireyin sorunlarına yönelik sağlık eğitimi yapar. Eğitim toplum sağlığı hemşiresinin önemli rollerinden biridir.

➤ **Toplum sağlığı hemşiresinin sözcülük rolü**

Toplumun sağlıkla ilgili savunmasını yapar, toplumda var olan veya olası sorunlar için toplumu duyarlı hâle getirir. Bu sorunların çözümlenmesi için gerekli üst kaynaklara başvurmaları için danışmanlık yapar. Gerektiği durumlarda toplumun sözcülüğünü yaparak toplumdaki sağlık sorunlarının fark edilmesini ve çözümlenmesi için gerekli kaynakların kullanımını sağlar.

➤ **Toplum sağlığı hemşiresinin danışmanlık rolü**

Toplumda birey ve aileler, zaman zaman çözümlenmede güçlük çektikleri sağlık sorunları ile yüz yüze gelebilir. Böyle durumlarda birey ve aileyi rahatsız eden bu sağlık sorunlarının çözümlenmesinde toplum sağlığı hemşiresi danışmanlık yapar.

➤ **Toplum sağlığı hemşiresinin yönetici rolü**

Bütün diğer hemşirelik alanlarında olduğu gibi toplumda birey ve ailelere sunduğu bakım hizmetlerinin yönetiminden sorumludur. Toplum sağlığı hemşiresi yüklendiği sorumluluklar doğrultusunda birlikte hizmet ettiği ekip elemanları arasında iletişimi sağlar.

➤ **Toplum sağlığı hemşiresinin iş birliği rolü**

Toplum sağlığı hemşiresi hizmetini sunarken tek başına çalışması olası değildir. Çalışmalarını diğer sağlık personeli ile birlikte yürütür. Sağlık ekibi içinde toplum sağlığı hemşiresi iş birliği rolünü üstlenir. Hizmet sunumu sırasında diğer ekip elemanları ile birlikte bir düzen içinde çalışılmasını sağlar. Sağlık hizmetlerinde başarıya ulaşmak için ekip içindeki her elemanın ortak amaç doğrultusunda çaba göstermesi önemlidir çünkü sağlık sorunlarının çözümünde sağlık ekibi içinde yer alan her elemanın katkısı önemlidir.

➤ **Toplum sağlığı hemşiresinin liderlik rolü**

Problem çözümede rehberlik, sağlığın geliştirilmesi için uyarıcı olma, sağlığın korunması için programlar yapma, sağlık politikasında etkin olma gibi durumlar toplum sağlığı hemşiresinin liderlik rolünü belirgin olarak ortaya çıkarmaktadır.

➤ **Toplum sağlığı hemşiresinin araştırmacı rolü**

Sağlık sorunlarının bilimsel olarak gösterilmesi için hizmet verilen toplumda araştırmaların yapılması zorunludur. Toplum sağlığı hemşiresi, uygulamaları sırasında yaptığı gözlemlere dayanarak toplumda araştırılması gereken sorunların ve hataların önlenmesi için katkıda bulunur.

1.2. Toplum Sağlığı Hemşiresinin Görev Yetki ve Sorumlulukları

Ülkemizde uygulanan sağlık sistemi içinde, sağlık hizmetini en uç noktaya götüren sağlık evleri bulunmaktadır. Toplum sağlığı hemşiresi bu sistem içinde sağlık evlerinde, toplum sağlığı merkezlerinde bakmakla yükümlü olduğu nüfusa doğrudan sağlık hizmeti götürmekte ya da sağlık grup başkanlıklarında denetici ve eğitici olarak görev almaktadır.

08.03.2010 tarihinde Hemşirelik Yönetmeliği'nin yürürlüğe konulması ile sağlık hizmeti sunulan kurum ve kuruluşlarda görev yapan hemşirelerin çalışma alanlarına, pozisyonlarına ve eğitim durumlarına göre görev, yetki ve sorumlulukları belirlenmiştir.

Toplum sağlığı hemşireliği; evde bakım, ana çocuk sağlığı ve aile planlaması, toplum ruh sağlığı, iş sağlığı, okul sağlığı ile ceza ve tutukevi hemşiresi olarak görev yapar. Bu hemşirelerin görev, yetki ve sorumlulukları şunlardır:

➤ **Evde bakım hemşiresi**

Yatağa bağımlı veya kendi ihtiyaçlarını bir başkasının desteği olmaksızın karşılayamayacak durumda evde bakım gereksinimi olan bireylere hemşirelik hizmetlerinin sunumundan sorumludur.

Hemşirelerin genel görev, yetki ve sorumluluklarının yanı sıra;

- Ev ortamını hastanın gereksinimlerine uygunluk yönünden değerlendirir (ısı, ışık, havalandırma, hijyen, tekstil, zemin, duvarlar vb.). Gürültü, ışık, ısınma, havalandırma gibi çevresel uyarıcıları kontrol altına alarak hastanın uyku ve dinlenmesini sağlar.
- Bireyin günlük yaşam aktivitelerinin karşılanması, çevre düzenlemesi ve sosyal gereksinimlerin karşılanmasına yönelik görev alan bakım destek elemanlarının denetimini yapar, gerektiğinde ilgililere bildirimde bulunur.

- Birey ve ailenin eğitim ve danışmanlık ihtiyacının belirlenmesini ve yerine getirilmesini sağlar. Bireyin öneri, istek ve şikâyetlerini dinler ve değerlendirir ve ilgili birimlere yönlendirir.

➤ **Ana çocuk sağlığı ve aile planlaması merkezi hemşiresi**

Hemşirelerin genel görev, yetki ve sorumluluklarının yanı sıra;

- **Hemşirelik bakımı**
 - Sorumlu olduğu bölgedeki toplumun sağlık düzeyi ölçütleri, ana-çocuk sağlığı durumu, sosyal, kültürel, ekonomik durumu, ulaşım durumu gibi özelliklerine ilişkin veri toplar ve değerlendirir.
 - Sorumlu olduğu ailelere ev ziyaretleri yaparak kapsamlı değerlendirme yapar.
 - Birey ve ailelerin ana-çocuk sağlığı ile ilgili gereksinimleri ve sorunlarını, öncelikleri belirler.
 - Birey ve ailelere ilişkin tüm kayıtları doğru, eksiksiz ve zamanında tutar.
 - Ailedeki hasta ana-çocukların konsültasyon için gereksinimlerini belirler ve AÇS-AP merkezi hekimine sevk eder.
 - Hizmetlerin sürekliliği ve koordinasyonunu sağlamak için diğer sağlık ekibi üyeleri ile ve kurum içi, kurum dışı diğer hizmet birimleri ile iletişim kurar ve geliştirir.
 - Aile planlaması hizmetlerini yürütür.
 - Doğum öncesi izlem, evde doğum ve doğum sonrası anne ve bebeğin izlem hizmetlerini yürütür.
 - Kadın sağlığına yönelik tarama (Pap smear, kendi kendine meme muayenesi vb.) programlarına katılır.
 - Çocuk izlem hizmetlerini yürütür.
 - Bağışıklama hizmetlerini yürütür.
 - Ana ve çocuk yaş gruplarını ilgilendiren kronik hastalıkların takibini yapar, hekim tarafından reçete edilmiş ilaç ve tedavileri uygular.
 - Merkez bölgesinde ana-çocuk sağlığı hizmetleri ile ilgili yapılacak araştırmalara katılır.
 - Hizmet içi eğitim programlarına, meslekî seminer, konferans, gibi etkinliklere katılır.
 - Hemşirelik bakımında gerekli olan asepsi, sterilizasyon, dezenfeksiyon gibi tekniklere uyar ve uyulmasını sağlar.
 - Tüm uygulama ve işlemlerini etik kurallara uyarak birey/grup hakları doğrultusunda yapar.

- **Tıbbi tanı ve tedaviye katılma**
 - Önemli çocukluk hastalıklarının (ishal, akut solunum yolu enfeksiyonları, aşı ile önlenemez hastalıklar, beslenme bozukluklarına bağlı hastalıklar, paraziter hastalıklar ve çocukluk dönemi bulaşıcı hastalıkları vb.) muayene ve takibini yapar, hekim isteminde yer alan ilaç ve tedavileri uygular.
 - Ana ve çocuk yaş gruplarını ilgilendiren kronik hastalıkların tedavisinde hekim tarafından reçete edilmiş ilaç ve tedavileri uygular.
- **Eğitim ve danışmanlık**
 - Merkez sorumlu hemşiresinin gözetiminde halka, sağlığın geliştirilmesi, hastalıkların önlenmesi, hastalıkların bakım, tedavi ve rehabilitasyonu amacıyla bireysel ve grup sağlık eğitimini planlar, eğitim ortamını hazırlar, uygular ve değerlendirir.
 - Cinsel yolla bulaşan hastalıkların önlenmesinde ve AIDS ile mücadelede eğitim ve danışmanlık yapar.
 - Sorumlu üreme ve cinsel danışmanlık ve sorumlu ebeveynlik için eğitim ve danışmanlık yapar.
 - Kadın yaşam evrelerine göre cinsel sağlık/üreme sağlığı sorunlarını belirler, eğitim ve danışmanlık hizmetlerini yürütür.

➤ **Toplum ruh sağlığı merkezi hemşiresi**

Birey, aile ve toplumun ruh sağlığını koruma, geliştirme ve sürdürmede görev yapan sağlık ekibi üyesidir.

Hemşirelerin genel görev, yetki ve sorumluluklarının yanı sıra;

- Sosyo-ekonomik düzeyi düşük bölgede yaşayan, göçle gelmiş, madde bağımlılığı açısından riskli, çocuk, ergen, kadın, yaşlı, işsiz ve engelli gibi ruh sağlığı bozulma riski taşıyan tüm grupların, ruh sağlığının korunmasında ve sürdürülmesinde görev alır ve destekleyici programlar oluşturur.
- Gelişimsel dönem özelliklerini bilir ve bu özellikler doğrultusunda çocuğun, ergenin biyo-psiko-sosyal gelişimini izler.
- Ergenlik döneminde ortaya çıkabilecek riskli davranışlar (sigara, alkol ve madde bağımlılığı, intihar, şiddet davranışı, riskli cinsel davranışlar vb.) konusunda koruyucu müdahaleleri gerçekleştirir. Bu doğrultuda ergene, aileye ve topluma danışmanlık yapar.
- Orta yaşlılık ve yaşlılık dönemindeki bireylere bu dönem özellikleri hakkında bilgi verir. Bu dönemde ortaya çıkabilecek fiziksel, duygusal ve

sosyal problemlerle baş etme yöntemleri hakkında destek olur ve danışmanlık yapar.

- Ruhsal bozuklukların, fiziksel hastalık sürecinin erken belirtisi ya da hastalığın etkeni olabileceğini bilir, hastaların ve sağlıklı bireylerin genel sağlık düzeyini değerlendirir, risk faktörü analizi yapar.
- Gebelik ve doğum süreci ile ilgili gelişebilecek ruhsal durumlara yönelik annelere eğitim verir.
- Birey ve aileye yardım için toplumsal destek sistemlerini örgütler.
- Toplumdaki bireylerin kullandığı ilaçlar, bitkiler, alternatif tedaviler, vitaminler veya besinsel destekleri gibi alternatif tıp uygulamalarını değerlendirir.
- Riskli davranışlara (intihar, şiddet, kendine ve/veya çevresine zarar verme, kötüye kullanım, ihmal) ilişkin öykü alır, risk düzeyini değerlendirir.
- Hastayla biyo-psiko-sosyal bir bütünlük içerisinde terapötik iletişim tekniklerini ve kanıta dayalı değerlendirme araçlarını kullanarak sürekli ve sistematik biçimde veri toplar, gereksinimlerini ve sorunlarını belirler, hemşirelik bakımını planlar ve uygular.
- Gelişimsel, durumsal ve sosyal krizler için bireysel ya da grup danışmanlığı yapar, destek grupları oluşturur, psikososyal destek sunar.
- Hastanın tıbbi tedavisine uyumunu, ilaçların etkilerini ve yan etkilerini takip eder, yan etkilerle başa çıkmada yardımcı olur.
- Ruhsal sorun yaşandığında uygun destek hizmetlerinin birey tarafından kullanımını sağlar.
- Psikiyatrik hastalığın yeniden alevlenmesine neden olabilecek durumları (bilgi eksikliği, tedaviye uyumsuzluk, stres vb.) saptar ve alevlenmeleri önlemede aile ile iş birliği sağlar.
- Kronik psikiyatri hastalığı olan bireylerin taburculuk sonrası toplum içinde uyumlarını sağlamalarına yardımcı olur.
- Psikiyatrik tedavi gören hastanın taburculuk sonrası hazırlanan ev programının uygulanmasında görev alır, hastanın toplumsal uyumunu sağlamaya yönelik girişimlerde bulunur ve rehabilitasyon ekibi ile iş birliği sağlar.
- İyileşme ve yeni duruma uyum sürecinde aileye ve bireye destek olur.
- Ruhsal bozukluğu olan bireyleri toplumsal destek kaynaklarını kullanması için yönlendirir, destekler.
- Psikiyatrik tedavi gören hastaların topluma yeniden kazandırılması ve üretkenliklerini sağlamak için işverenler ve kuruluşlar ile ortak çalışmalarda bulunur.
- Ruhsal bozukluğu olan hastaların topluma yeniden kazanımında rol alan dernekler ile iş birliği yapar ve hastaları yönlendirir.
- Ruh sağlığı ile ilgili yasaları takip eder, hasta ve aileyi yasalar hakkında bilgilendirir.

- Koruyucu ruh sağlığına yönelik eğitim hizmetleri için ilk ve orta dereceli okullarda, çeşitli sivil toplum örgütlerinde, basın ve medya aracılığıyla topluma bilgi aktarır.
- Birey, aile ve gruplarda olumlu sağlık davranışları geliştirmek için toplumdaki liderlerle iş birliği yapar ve onları harekete geçirir.
- Uygun aile ortamı sağlamaya yönelik programlarda görev alır.
- Toplumun ruh sağlığı, inançları, tutumları ve damgalama ile mücadele programları yürütür ve görev alır.
- Stres ile başa çıkma, öfke kontrolü, kriz yönetimi, evlilik eğitimi gibi konularda eğitim ve danışmanlık hizmetleri verir.

➤ İş sağlığı hemşiresi

Hemşirelerin genel görev, yetki ve sorumluluklarının yanı sıra;

- Çalışma ortamı ile ilgili sorunların saptanmasında ve önceliklerin belirlenmesi konusunda diğer iş sağlığı hizmet ekibi üyeleri ile birlikte çalışmalar yürütür.
- Sağlıklı ve güvenli bir iş yeri sağlamak için, işverenin de katılımını sağlayarak gözlem yapar ve çalışan sağlığını tehdit eden riskleri saptar.
- İşçi ve ailelerinin sağlık sorunlarını çözmede, gereksinimlerini karşılamada onlara rehberlik eder.
- İş yeri çalışanlarının sosyo-demografik, öz/soy geçmiş özellikleri, çalışma yaşamı ile ilgili özellikleri sağlık düzeyleri hakkında bilgi toplar ve bunların kayıtlarını tutar.
- Çalıştığı iş yerinde yapılan iş, iş süreçleri ve yönetim özellikleri ile ilgili bilgi toplayarak çalışanın sağlığını olumsuz etkileyebilecek tehlike ve riskleri belirler. Yapılan işin niteliğine göre işe giriş ve periyodik muayeneleri iş yeri hekimi ile birlikte planlar ve yapar. Elde edilen verilerle hasta ve sağlam bireyleri ayırarak herhangi bir hastalık semptomu gösterenleri daha ileri bir tetkik ve tedavi için sevk eder.
- İş yeri ortamının etkisi ile oluşan sağlık sorunlarında alınacak önlemler konusunda öneride bulunur ve bu önerilerin uygulanmasını sağlar.
- Çalışanların hastaneye sevk işlemlerini sağlar, tedavisini izler ve rehabilitasyon hizmetlerine katılır.
- İş yeri sağlık birimine başvuranların sağlık muayenelerinin yapılmasına yardım eder, hekim tarafından reçete edilen ilaçları uygular.
- İşe bağlı olan ya da olmayan kazaların önlenmesi için diğer iş sağlığı hizmet ekibi üyeleri ile birlikte koordineli çalışır.
- Meslek hastalıklarının önlenmesi, tedavisi ve izlemi ile ilgili hemşirelik girişimlerini planlar, uygular ve değerlendirir.
- Çalışanların ruh sağlığını koruma ve geliştirmeye yönelik sağlık programları düzenler.

- Beslenme ve kilo kontrolü, düzenli egzersiz, stres yönetimi, sigara bırakma gibi sağlık davranışlarını geliştirmeye yönelik olarak sağlığı geliştirme programları planlar, uygular ve değerlendirir.
- İş yerinde oluşan küçük yaralanma ve hastalıklarda ilk müdahaleyi yapar, iş yerinin özelliğine göre uygun ilk yardım ünitesini ve malzemelerinin teminini ve kullanıma hazır olmasını sağlar.
- İş yerinde çalışanlardan ilk yardım grubu oluşturur ve bu gruba ilk yardım anında yapılacaklar konusunda eğitim verir.
- Çevre koşullarının düzeltilmesi için diğer ekip üyeleri ile iş birliği yapar, çevrede zararlı olabilecek maddelerden numune alır, çalışma çevresinde sağlığı bozan faktörleri saptar ve gerekli önlemleri alır.
- İş yerinde çalışan kronik hastalıklı bireylerin bakımı ile ilgili hemşirelik girişimlerini planlar, uygular ve değerlendirir.
- İş sağlığı ve iş güvenliği bilincinin geliştirilmesi konusunda ilgili birimlerle iş birliği hâlinde çalışmalar yapar.
- İş yerine bağlı kreş ve anaokulunun sağlık kontrolünü yapar.
- İş yeri yemekhanesinde görev alan personele kişisel hijyen, mutfak hijyeni ve besinlerin satın alınmaları, saklanmaları, işleme, işlendikten sonra saklama konularında sağlık eğitimlerini planlar, yürütür ve denetler.
- İş yeri sağlık güvenlik kurullarının etkin üyesi olarak toplantılara katılır.
- İş yeri sağlık biriminin çalışmaları ile ilgili istatistikleri oluşturur ve ilgili birimlere rapor eder.
- Çalışanların sağlık sorunlarının belirlenmesi ve çözüm yollarının geliştirilmesine yönelik konularda araştırmalar planlar, sonuçlarını raporlandırır.
- Sağlık merkezinde kütüphane oluşturulmasını destekler.
- İş yerinde çalışan gebe ve emzikli kadınların izlenmesi ve zararlı maddelerden korunması için gerekli tedbirlerin alınmasını sağlar.
- Çalışmalarında etik ilkeleri gözetir ve çalışanın haklarını korur.
- İş sağlığı hemşiresi olmak isteyen öğrenci hemşirelerin uygulama eğitimlerini destekler.

➤ **Okul sağlığı hemşiresi**

Hemşirelerin genel görev, yetki ve sorumluluklarının yanı sıra;

- Görev yaptığı okulda okul sağlığı hizmetleri ile ilgili sorunları, gereksinimleri saptar ve okul idaresine bildirir.
- Sağlık risklerinin erken tanınması ve uygun girişimlerin planlanması, gereken önlemlerin alınması konusunda okul idaresiyle koordinasyonu sağlar.
- Sağlık biriminin malzeme ihtiyaç listesini tespit eder ve okul idaresine bildirir.

- Okula her yeni katılan öğrencinin sağlık durumunun değerlendirilmesinde ve öğrencilerin düzenli olarak periyodik fiziki muayenelerinde görev alır ve sağlık durumunu kaydeder.
- Hastalanan veya acil müdahale gereken öğrenci ve okul çalışanının, hekim istemi doğrultusunda tedavi ve bakıma yönelik hemşirelik hizmetlerini planlar, uygular, değerlendirir ve hemşire gözlem formuna kaydeder.
- Okul sağlık ekibiyle birlikte okulda düzenli olarak gerçekleştirilen bağışıklama ve sağlık taramalarında görev alır.
- Okulda çevre sağlığını ilgilendiren durumları (okul çevresi, oyun alanı, su sağlanması, çöplerin yok edilmesi, tuvaletler, ısıtma ve havalandırma, aydınlatma, kazalara neden olabilecek durumlar, sınıfların büyüklüğü vb.) kontrol eder, değerlendirir ve okul idaresini bu konuda bilgilendirir.
- Okulda öğrencilere doğru sağlık bilgilerinin aktarılması ve sağlık konusunda olumlu davranışların kazandırılması amacıyla Sağlık Eğitimi (temizliğin önemi, kazalar ve hastalıklardan korunma, ilk yardım, sigara ve alkolün zararları ve cinsel eğitim vs.) faaliyetleri planlar ve yürütür.
- Okulda yapılan ruh sağlığı çalışmaları (madde bağımlılığı, yeme bozukluğu, dikkat bozukluğu, depresyon, anksiyete, antisosyal davranışlar vs.) sonucunda sorun saptanan öğrenci, öğretmen ve ailesi arasında iş birliğini sağlar ve ilgili durumda sağlık danışmanlığını yürütür.
- Okul kantininde görev alan personelin kişisel hijyen, kantin hijyeni ve gıda güvenliği gibi konularda sağlık eğitimlerini planlar, yürütür ve denetler.
- Okul temizliğini yürüten personele tuvalet temizliği, sınıf temizliği gibi konularda sağlık eğitimi yapar ve onları denetler.
- Okul mutfağında görev alan personele kişisel hijyen, mutfak hijyeni ve besinlerin satın alınmaları, saklanması, işleme, işlendikten sonra saklama konularında sağlık eğitimlerini planlar, yürütür ve denetler.
- Düzenli periyodik olarak okulun sağlık raporunu oluşturur ve okul idaresine bildirir.
- Öğrencilerin fiziksel ve psikolojik potansiyellerini fark edip ortaya koymalarını sağlamak, öz güvenlerini geliştirmek amacı ile okulda görev alan öğretmenler, öğrenci ve aile arasında koordinasyonu sağlar.
- Kronik hastalığı ve alerjileri olan öğrenciler için öğrencinin kendisi, aile ve öğretmenine sağlık danışmanlığı yapar. Bulaşıcı hastalıkların önlenmesinde öğrenciler, aileleri ve öğretmenleri arasında koordinasyonu sağlar ve sağlık danışmanlığını yürütür.
- Kazalardan korunma ve güvenlik önlemlerinin geliştirilmesinde öğrenci, aile, okul yönetimi ve eğitimcilerle iş birliği içerisinde çalışır.

➤ **Ceza ve tutukevi hemşiresi**

Hemşirelerin genel görev, yetki ve sorumluluklarının yanı sıra;

- Çalışma ortamı ile ilgili sorunların saptanmasında ve önceliklerin belirlenmesi konusunda hekim ile birlikte çalışmalar yürütür.
- Sağlıklı ve güvenli bir çevre oluşturmak için gözlem ve risk değerlendirmesi yapar.
- Tutuklu, hükümlü, çalışan ve ailelerin sağlık sorunlarını çözmede, gereksinimlerini karşılamada onlara rehberlik eder.
- Tutuklu, hükümlü ve çalışanlarının özellikleri ve sağlık düzeyleri hakkında bilgi toplar ve bunların kayıtlarını tutar.
- Belirlenen sıklıkla periyodik muayeneler yapar. Elde edilen verilerle hasta ve sağlam bireyleri ayırarak herhangi bir hastalık semptomu gösterenleri daha ileri bir tetkik ve tedavi için sevk eder.
- Hastalık semptomu ortamdan kaynaklanıyorsa alınacak önlemler konusunda öneride bulunur ve alınmasını sağlar.
- Çalışanların hastaneye sevk işlemlerini sağlar, tedavisini izler ve rehabilitasyon hizmetlerine katılır.
- Sağlık muayenelerinin yapılmasına yardım eder, hekim tarafından reçete edilen ilaçları uygular.
- Cezaevinde kazaların önlenmesi için hekim ile birlikte koordineli çalışır.
- Emosyonel (duygusal) problemi, alkol, sigara, ilaç, uyuşturucu kullanma gibi kötü alışkanlığı, kronik hastalığı, cinsel yolla bulaşan hastalığı, beslenme bozukluğu olan tutukluların tespitini ve takibini yapar.
- Çalışanların işe devamsızlık nedenlerini araştırır.
- İlk yardım ünitesi ve malzemeleri hazır bulundurur.
- Çalışanlardan ilk yardım grubu oluşturur ve bu gruba ilk yardım anında yapılacaklar konusunda eğitim verir.

1.3. Toplum Sağlığı Hemşiresinin İş Birliği Yapması Gereken Kişi, Kurum ve Kuruluşlar

Toplum sağlığı hemşiresi, topluma verdiği hizmetler bakımından en önemli toplum liderlerinden biridir. Toplum sağlığı hemşiresinin topluma sunduğu sağlık hizmetlerinde başarıya ulaşması için kendisinden beklenen görevleri yerine getirirken toplumun sağlık sorunlarını iyi saptamak, çözüm yolları önermek ve bunları uygulamaya koymak için toplumdaki kişi, kurum ve kuruluşlar ile iş birliği yapması ve eş güdüm içinde çalışması son derece önemlidir.

Toplum sağlığı hemşiresinin iş birliği yapması gereken, topluma hizmet veren diğer kişi, kurum ve kuruluşlar şunlardır:

- Kaymakam
- Belediye başkanı
- Öğretmenler
- Muhtarlar
- İmamlar
- Köy ve mahalle ihtiyar heyetleri
- Belediye meclis üyeleri
- İl Genel Meclisi üyeleri
- Topluma sözü geçen sivil toplum kuruluşlarının yöneticileri
- Diğer sağlıkla ilgili kişiler (veteriner, diş hekimisi, eczacı vb.)
- Özel sağlık kuruluşları (özel hastaneler)
- Emniyet güçleri (polisler, askerler)
- Milli eğitim müdürlükleri
- Müftülükler
- Tarım müdürlükleri
- Bayındırlık teşkilatı
- Karayolları teşkilatı
- Adliyeler
- İl Özel idareleri
- Nüfus müdürlükleri
- Tapu müdürlükleri

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Aşağıdaki soruları dikkatlice okuyarak doğru seçeneği işaretleyiniz.

1. Yatağa bağımlı veya kendi ihtiyaçlarını bir başkasının desteği olmaksızın karşılayamayacak durumda evde bakım gereksinimi olan bireylere hemşirelik hizmetlerinin sunumundan kim sorumludur?
A) Ana çocuk sağlığı ve aile planlaması hemşiresi
B) Evde bakım hemşiresi
C) Toplum ruh sağlığı hemşiresi
D) İş sağlığı hemşiresi
E) Okul sağlığı hemşiresi
2. Ülkemizde uygulanan sağlık sistemi içinde sağlık hizmetini en uç noktaya götüren kurum hangisidir?
A) Hastane
B) Sağlık ocağı
C) Sağlık evleri
D) Dispansereler
E) Sağlık grup başkanlığı
3. Birey ve ailenin sağlık sorunlarının çözümlenmesinde toplum sağlığı hemşiresi hangi rolünü yerine getirir?
A) Danışmanlık B) Eğitici C) İşbirliği D) Liderlik E) Hepsi
4. Toplum sağlığı hemşiresi ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?
A) Toplum sağlığı hemşiresi sadece toplumda yaşayan engelli bireylere bakım verme rolünü yüklenmektedir.
B) Toplum sağlığı hemşiresi hizmetini sunarken tek başına çalışması olası değildir.
C) Aileyi bir bütün olarak ele alır ve bakım verir.
D) Topluma sunulan sağlık hizmeti bir ekip hâlinde yürütülmektedir.
E) Toplum sağlığı hemşiresinin eğitici rolü bulunmaktadır.
5. Aşağıdakilerden hangisi toplum sağlığı hemşiresinin iş birliği yapması gereken kişi, kurum veya kuruluşlardandır?
A) Kaymakam
B) Milletvekili
C) Veteriner
D) Özel hastaneler
E) Hepsi

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı cevap anahtarıyla karşılaştırınız. Yanlış cevap verdiğiniz ya da cevap verirken tereddüt ettiğiniz sorularla ilgili konuları faaliyete geri dönerek tekrarlayınız. Cevaplarınızın tümü doğru ise bir sonraki öğrenme faaliyetine geçiniz.

ÖĞRENME FAALİYETİ-2

AMAÇ

Toplumu tanımanın önemini kavrayabileceksiniz.

ARAŞTIRMA

- Sağlık kurumlarına giderek tutulan kayıtlarla ilgili bilgi alınız. Veri bildiriminde kullanılan formlardan örnek isteyerek arkadaşlarınızla paylaşınız.
- Kullanılan formları sınıfa getirip arkadaşlarınızla birlikte doldurarak birer örneğini sınıfınızda arkadaşlarınızla inceleyiniz.

2. TOPLUMU TANIMA

Kişilerin ya da toplumun sağlık ihtiyaçlarını belirleyebilmede, sağlık hizmetlerini istenen hedefe çabuk ve ekonomik yoldan ulaştırabilmedeki başarı; o toplumu, kaynaklarını, geleneklerini tanımayla ilgilidir.

2.1. Toplumu Tanımanın Amaçları

Toplumu tanıma çalışmaları ile elde edilecek bilgilerle sağlık sorunlarındaki öncelikler belirlenerek bunların sıralanması sağlanır. Sağlık personeli için toplumu tanımanın başlıca amaçları şunlardır:

- Toplumun karakterini etkileyen faktörleri belirlemek
- Toplum sağlığını etkileyen faktörleri belirlemek
- Toplumun sağlık problemlerini ve olası problemleri doğru ve erken tespit etmek
- Toplumun sağlık ihtiyaçlarını ve önceliklerini belirlemek
- Toplumda sık görülen hastalıkları ve önemini tespit etmek
- Toplumda risk gruplarını ve bu grupların özel problemlerini tespit etmek,
- Toplumun tecrübelerinden faydalanmak
- Toplumu oluşturan bireyler ile karşılıklı güven ortamı içinde iletişim kurabilmek
- Topluma verilecek sağlık hizmetleri için yapılacak planların başarılı olmasını sağlamak
- Topluma verilecek sağlık hizmetlerinin adil, kaliteli, verimli ve ucuz olmasını sağlamak

Hizmet verilecek gruplar için hedef kitle terimi kullanılır.

Sağlık personeli toplumu tanıırken toplumun genel yapısını, nüfus özelliklerini ve sorunlarını, toplumun sosyo-kültürel yapısını, toplumun sağlık durumunu ve mevcut risk faktörlerini, toplumun mevcut hizmetleri kullanımı ve toplumun sağlıkla ilgili bilgi, tutum ve davranış biçimlerini incelemelidir. Elde ettiği bu veriler ışığında toplum sağlığı hemşiresi toplumun sağlıkla ilgili gereksinimlerini saptamalıdır. Bu gereksinimler sağlık ekibi ile birlikte tartışılarak önceliklere karar verilmeli, tüm sağlık ekibinin katılımı ile planlı ve programlı bir biçimde saptanan gereksinimler karşılanmaya çalışılmalıdır.

2.2. Toplumun Genel Yapısı

Toplumun yapısının incelenmesi ve toplumu tanıma oldukça zaman alan bir iştir. Toplumun incelenmesi bir süreç olarak kabul edilmeli, gerekli olan veriler bir düzen içinde toplanmalıdır. Belirli bir düzene ve sisteme sahip olmayan gelişigüzel toplanan veriler amacına hizmet etmez.

Toplumla ilgili genel bilgiler;

- Bölgenin tarihsel geçmişi,
- Coğrafi yapısı,
- Bölgenin iklim özellikleri,
- Ekonomik etkinlik ve ekonomik gelişme,
- Bölgenin ulaşım olanakları,
- Bölgenin fiziksel çevre şartları (evlerin durumu, su kaynakları, çevre sorunları vb.),
- Bölgenin yerleşim özellikleri,
- Sosyal özellikler (sosyal yapı, sosyal yardımlaşma),
- Toplum liderleri,
- Toplumun politik yapısının incelenmesi ile elde edilir.

Toplumun büyüklük ve yapısını etkileyen faktörler; doğumlar, ölümler, iç ve dış göçler, evlenmeler ve boşanmalardır. Doğumlar ve ölümler, nüfus sayısını; iç ve dış göçler, hem nüfus yapısını hem de nüfus sayısını; evlilik ve boşanmalarsa nüfusun medeni durumu ile doğumların azalması ya da artması olaylarını etkiler.

2.2.1. Toplumun Nüfus Özellikleri

Bir ülkenin veya bölgenin nüfus yapısı ve özellikleri sağlık hizmetlerinin sunumu açısından önemlidir. Sağlık hizmetlerini planlama, örgütleme, uygulama ve yeniden düzenleme aşamalarında en çok başvurulan veri, bölgenin nüfusu ve nüfus yapısı özellikleridir.

Toplumun nüfus özellikleri;

- Nüfus yoğunluğu,
- Nüfusun kırsal/kentsel dağılımı,

- Farklı dinler/ etnik gruplar,
- Toplumda konuşulan diller,
- Toplumun aile yapısı ve ortalama aile büyüklüğü,
- Erişkin nüfusun eğitim durumu,
- Nüfusun yaş, cinsiyet, meslek ve medeni duruma göre dağılımı,
- Nüfus hareketlerinin incelenmesi ile elde edilir.

2.2.2. Toplumun Nüfus Sorunları

Nüfus artışı birçok problemi de beraberinde getirmektedir. Bu problemleri şöyle sıralayabiliriz:

- İşsizlik artar.
- Kalkınma hızı düşer.
- Kişi başına düşen milli gelir azalır.
- Tüketim artar, tasarruf azalır.
- İç ve dış göç artar.
- İnsanların temel ihtiyaçlarının karşılanması zorlaşır.
- Çevre kirlenmesi artar.
- Belediye hizmetleri zorlaşır.
- Çarpık kentleşme görülür.

2.2.3. Toplumun Sosyo-Kültürel Yapısı

Sosyo-kültürel yapı; insan etkileşimi sonucunda oluşan normlar, töreler, gelenek ve kurallar bütünü ve yine bu bütünün insan yaşamı üzerindeki kontrolü sonucunda ortaya çıkan ilişkiler dizgisi olarak tanımlanır.

Toplumun sosyo-kültürel yapısı;

- Toplumdaki iş imkânları,
- Toplumdaki bireylerin meslekleri ve gelirleri,
- Toplumdaki dini inanışlar,
- Toplumda hâlâ kullanılan geleneksel tedavi yöntemleri,
- Bölgedeki gelenek ve görenekler incelenerek belirlenir.

2.2.4. Mevcut Hizmetlerin Kullanım Durumu

Mevcut hizmetlerin kullanım durumlarının belirlenmesi, verilen hizmetin yeterliliğini tespit ederek verilen hizmetin doğru verilebilmesi, kalitesi ve verimliliğini artırabilmek adına önemlidir.

Mevcut hizmetlerin kullanım durumu;

- Sağlık hizmetlerinin kullanım sıklığı,

- Sağlık kurumlarına birey ve ailelerin başvuru sıklığı,
- Bölgede mevcut olan ve hizmet veren sağlık örgütlerinden diğer sağlık örgütlerine sevk edilme nedenleri ve sıklığı,
- Toplumdaki değişik grupların (örneğin, anne, çocuk ve yaşlıların) sağlık hizmetlerinin kullanmadaki farklılıkları,
- Sosyal yardım hizmetleri, bölgede hizmet veren gönüllü kuruluşlar ve bu kuruluşların sağlık hizmetine yaptığı katkılar,
- Bölgede verilmekte olan sağlık hizmetleri, bu hizmetler için alınan ücret, hizmete ulaşılabilirlik durumu, sunulan hizmetin alanı, kapsamı, kalitesi ve verimlilik durumu araştırılarak tespit edilir.

2.2.5. Toplumda Sağlıkla İlgili Risk Faktörleri

Toplumda sağlıkla ilgili risk faktörleri şunlardır:

- Önemli hastalıklar için bilinen risk faktörlerinin toplumdaki etkinlik derecesi
- Hastalık nedenlerine ilişkin toplumun bilgisi
- Bireylerin sağlık ve hastalık durumlarındaki tutum ve davranışı
- Davranışlardaki zaman içinde görülen değişimlerin gözlemlenmesi

Toplumdaki sağlıkla ilgili risk faktörlerinin dışında mevcut sağlık ve hastalık durumunun da bilinmesi gereklidir.

Toplumdaki sağlık ve hastalık durumu;

- Bölgenin doğurganlık durumu,
- Bölgenin hastalık durumu,
 - Sık görülen hastalıkların görülme hızları,
 - Bulaşıcı ve sosyal hastalıklar,
- Ölüm ve ölüm nedenleri
 - Ölüme en çok neden olan hastalıklar,
 - Bulaşıcı hastalık kaynaklı ölümler,
 - Kaba ölüm hızı,
 - Bebek ölüm hızı,
 - Ana ölüm hızı
- Bölgenin beslenme durumu ve beslenme alışkanlıkları,
- Çocukların büyüme ve gelişme durumları,
- Bireylerin sigara ve alkol alışkanlıkları,
- Sağlık ve hastalık durumlarında görülen zaman içindeki değişiklikler incelenerek belirlenir.

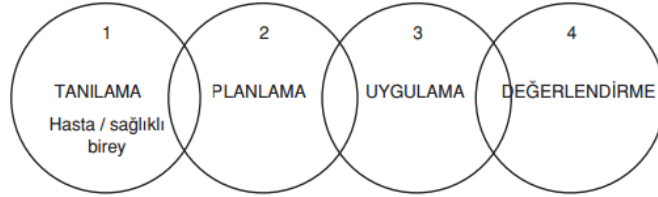
2.2.6. Toplumun Sağlıkla İlgili Bilgi, Tutum ve Davranış Biçimleri

Toplumun sağlıkla ilgili bilgi, tutum ve davranış biçimleri şunlardır:

- Toplumun sağlık hizmeti talebi ve sunulan sağlık hizmetinden beklentisi
- Sağlık hizmetlerinin beklentileri karşılama düzeyi
- Toplumun sağlık hizmeti kullanım sıklığı
- Toplumun sağlık ve hastalık kavramlarına ilişkin bilgi ve bilinç düzeyi
- Bireylerin sağlık ve hastalık durumlarındaki davranışları ve davranış değişiklikleri
- Sağlık ve hastalık durumlarında görülen zaman içindeki değişiklikler
- Yapılan sağlık eğitimlerine toplumun katılım yüzdesi ve toplumdaki etkinlik yüzdesi
- Toplumun gelenek ve görenekleri, yaşam biçimleri

2.3. Toplum Tanımada Elde Edilen Bilgilerin Değerlendirilmesi ve Toplum Sağlığı Hemşireliğinde Kullanılması

Toplum tanımadaki elde edilen bilgiler sağlığın temel amacı doğrultusunda kişi, aile ve topluma verilecek hizmetler için kullanılır. Topluma sunulacak hemşirelik hizmetlerinin planlanmasında ve uygulanmasında sistematik bir problem çözme yöntemi olan hemşirelik sürecinden yararlanır.

Şekil 2.1: Hemşirelik sürecinin aşamaları

Toplum tanıma aşamasında veri toplamanın önemi büyüktür. Sağlık personeli veri toplarken farklı yöntemlerden faydalanabilir. Bunlar;

- **Görüşme:** Öncelikle hastanın etkin biçimde katılabileceği, rahat, sakin ve özellikle mahremiyetin korunabileceği güvenilir bir ortam hazırlanmalıdır. Görüşmede hasta ve hemşirenin karşılıklı veya yan yana oturması, iletişimi ve dikkatli bir gözlemi kolaylaştırır. Ayrıca hasta, kayıt formlarını görebileceğinden kendisinden gizli kayıtlar tutulduğuna dair kuşkulara kapılmaz.
- **Formlar:** Görüşme ve gözlemlerle elde edilen bilgilerin kaydedildiği hasta tanımlama formu, kurumun işleyiş politikası ve kurallarına uygun, hemşirelik hizmetleri yönetiminin benimseyip kararlaştırdığı, içeriği tam olarak belirlenen

formlardır. Hasta ve hemşirenin daha özgürce davranmasını sağlar, onları kısıtlamaz, zaman kazandırır ancak toplanan bilgi yetersiz olabilir.

- **Gözlem:** Duyu organları araç yardımı ile alınan ipuçlarını tanımlayan bir yöntemdir. Hemşire gözlem yapma yeteneğini geliştirebilmek için tüm duyu organlarını kullanmayı öğrenmelidir. Görüşme ve diğer yöntemlerle toplanan veriler gözlemlerle daha anlamlı ve verimli bir duruma getirilir. Bu verim, özellikle gözlemlerle boyunca iletişimin sözel olmayan yönleri ile ilgilenerek sözel ve sözsüz iletişim arasındaki farklılıklar algılanarak elde edilir.
- **Planlama:** Toplumu tanımada elde edilen bilgiler belirlenen amaç için hemşirelik yaklaşımlarının adım adım uygulandığı sistematik bir yöntemdir. Planlama bir süreci ifade eder ve ne yapılacağı, nasıl yapılacağı, ne zaman uygulamaya başlanacağı, bu çalışmalardan kimin sorumlu olacağı belirlenmesini ve saptanmasını içerir.

Planlama aşaması da kendi içinde mantıklı karar verme sürecidir ve birbirine bağlı dört aşamayı içerir. Bu aşamalar şunlardır:

- **Hemşirelik gereksinimleri ile diğer gereksinimlerin ilişkisinin belirlenmesi**

Birey veya ailenin ekonomik, sosyal, dini, kültürel, sağlık, dinlenme, hemşirelik vb. gibi pek çok gereksinimi vardır. Bu gereksinimler ile hemşirelik gereksinimlerinin ilişkisi incelenmelidir. Bireyin veya ailenin gereksinimlerinin hepsi aynı öncelikte yer almaz, biri öbüründen daha önce olabilir. Planın yapılması aşamasında toplum sağlığı hemşiresi bu duruma dikkat etmelidir.

- **Hemşirelik gereksinimlerinin önceliklerinin belirlenmesi**

Birey veya aile için hemşirelik gereksiniminin önceliğinin saptanması için elde edilen verilerden hemşirelik gereksiniminin ayrıştırılması ve eldeki mevcut olanaklar ile birleştirilmesi gerekir. Böylece bir gereksinim diğerine oranla önemi belirlenir, belirlenen gereksinimin en iyi şekilde nasıl karşılanacağı ortaya çıkarılmış olur. Gereksinimler öncelik sırasına konulurken;

- Hayati tehlike gösteren sorunlar,
- Kısa vadeli ve çözümü kolay olan sorunlar,
- Uzun vadeli ve çözümü zaman gerektiren sorunlar olarak ele alınır.

Bireyin, ailenin ve toplumun değer yargıları, gelenek ve görenekleri, ekonomik durumu, sosyal statüsü gibi pek çok etmen birey veya ailenin saptanan hemşirelik sorunun önceliğine etki eder. Bu nedenle birey, aile ve toplum için kapsamlı bir şekilde toplanan tüm veriler önceliklerin saptanmasında yardımcı olur. Toplumda her bireyin ve ailenin gereksinimi farklı olduğu gibi bunların öncelik sıralaması da farklılık gösterir.

➤ **Hemşirelik amacının belirlenmesi**

Hemşirelik amacı, hemşirelik gereksinimlerine verilecek önceliğe göre saptanır. Amaç saptanırken “ne başarılacağı” yanıtı aranmalıdır. Amacın belirlenmesinde, toplum sağlığı hemşiresi birey veya aile birlikte karar vermelidir. Hemşirenin sorunu çözerken belirleyeceği amaçta birey veya ailenin kararlarını göz ardı etmesi sonucu olumsuz yönde etkileyebilir.

Genel olarak toplum sağlığı alanında saptanan hemşirelik amaçlarının sağlık hizmetlerinin temel amacı olan sağlığın korunması, devam ettirilmesi, geliştirilmesi, hasta olanların tedavisi, tedavi sonucu sakat kalanların arta kalan güçlerini kullanabilmeleri için rehabilite edilmesine yönelik belirlenmesi gerekir. Belirlenen amaçların temelini, sağlık personeli ne yapabilirten öte birey veya aile ne yapabilir düşüncesi oluşturmalıdır çünkü toplum sağlığı hemşiresinin en önemli amaçlarından biri, birey veya ailelerin kendi kendilerine karar vererek sorunlarına çözüm getirmektir.

Hemşirelik amaçlarının belirlenmesinde;

- Anlaşılabilir,
- Uygulanabilir,
- Ulaşılabilir,
- Sorun ile ilgili,
- Ölçülebilir,
- Belli bir sürede gerçekleştirilebilir olması özelliklerine dikkat edilmesi gerekir.

Sorunun niteliğine göre amaçlar kısa ve uzun vadeli olabilir. Kısa vadeli amaçlar, uzun vadeli amaçlara ulaşabilmeyi sağlar.

➤ **Hemşirelik eyleminin oluşturulması**

Bu aşamada, belirlenen amaçlara ulaşabilmek için gerekli hemşirelik eylemleri (girişimleri) belirlenir. Saptanan sorunun karşılanmasındaki amacını belirleyen toplum sağlığı hemşiresi bu amaca ulaşmak için ne tür girişimler yapması gerektiğine aile veya birey ile birlikte karar vermelidir. Hemşire birey veya aileye çeşitli seçenekler gösterip en uygun olanı seçmesinde onlara yardımcı olmalıdır. Hemşirelik girişimleri, hemşirelik bakımı, eğitim, danışmanlık, rehberlik, yönlendirme, destekleme gibi genel hemşirelik fonksiyonlarını içermelidir.

Planın uygulama aşamasında belirlenmiş amaçlara yönelik geliştirilen hemşirelik girişimleri uygulanır. Toplum sağlığı hemşiresi hazırladığı planı ev ziyaretleri sırasında birey ve ailelere uygular. Toplum sağlığı hemşiresi, bireye ve aileye vereceği hemşirelik bakımında, eğitimde ve danışmanlık hizmetlerinde, bireylerin ve ailelerin anlama ve kavrama kapasitelerini, kültür düzeylerini göz önünde bulundurmalıdır.

Toplum sağlığı hemşiresi ev ziyareti sırasında yapılan hemşirelik girişimlerini ve aynı zamanda yapamadığı hemşirelik girişimlerinin de nedenini kaydetmelidir. Ayrıca ev ziyaretleri sırasında planda yer almayan fakat ev ziyareti sırasında ortaya çıkan sorunlara yönelik yapılan hemşirelik girişimleri de kaydedilmelidir.

Değerlendirme aşaması, sürecin son aşamasıdır. Bu aşamada toplum sağlığı hemşiresi planladığı hemşirelik girişimlerinin uygulanması sonucunda belirlediği amaçlarına ulaşıp ulaşmadığını değerlendirir. Yapılan bu değerlendirme sonucunda ya belirlenen amaçlara ulaşılarak sorun czlr ve öncelik sırasında göre diğer sorunlara geçilir ya da belirlenen amaçlara ulaşılamaz ve sorunun czlmesi için yeniden plan yapılması gerekir. Belirlenen amaçlara ulaşılamamasına řu nedenler yol açabilir: Toplanan verilerin yetersiz olması, belirlenen amacın gerçekçi olmaması, verilen eğitimlerin birey/ ailenin durumuna uygun olmaması vb. Böyle bir durumda toplum sağlığı hemşiresinin yeniden başa dönerek sorunun nereden kaynaklandığını bulması ve planı yeniden hazırlaması gerekir.

Toplum sağlığı hemşiresi tutmuş olduğu istatistiki verileri belirli aralıklarla değerlendirmelidir. Bu değerlendirmelerde hizmet götürülen bölgelerde yapılan sağlık hizmetlerinde amaçlanan hedefe varılıp varılmadığı tespit edilir.

2.4. Form Doldurma ve Karteks Sistemi

Topluma sunulan sağlık hizmetlerinin tümünün belirlenmiş istatistik formlarına bazen günlük bazense kısa aralıklar ile kaydedilmesi gerekir. Kayıtların zamanında, doğru ve düzgün tutulmasının sağlık hizmetleri açısından yararı büyüktür. Bu yararlar şunlardır:

- Birey, aile ve topluma sunulan sağlık hizmetlerinin kaydedilmesi daha sonraki hizmetlerde karar vermeyi kolaylaştırdığı gibi aile ve toplum için planlanacak hizmetleri de yönlendirir.
- Kaynağından toplanan veriler toplumda yaşayan bireylerin özelliklerini kapsadığından sistemli bir kayıt sistemi elde edilmiş olur.
- Kaynağından toplanan bu verilerden hesaplanan sağlık istatistikleri topluma sunulan sağlık hizmetlerinin etkinliğini ortaya koymasından önemlidir.
- Sahadan toplanan ve kaydedilen veriler toplumdaki sağlık sorununu belirlemede etkili rol oynar.
- Yapılacak alışma ve eğitim planları toplanan ve kaydedilen verilere dayanılarak hazırlanmış olur.

Topluma sunulan sağlık hizmetlerini değerlendirmek için geliştirilen kayıt sistemi bir bütün oluşturmaktadır. Bu bütün içinde kullanılan formlardan bazıları şunlardır:

- Ev Halkı Tespit Fişi (Form: 001)
- Yıl Ortası Nüfus Tespitleri (Form: 002-003/A)
- Kişisel Sağlık Fişi (Form: 004)
- Gebe-Lohusa İzleme Formu (Form: 005)
- Bebek ve ocuk İzleme Fişi (Form: 006)

- Halk Sağlığı Hemşiresi Aylık alışma Bildirisi (Form: 010)
- 0-4 Yaş (0-59 Ay) Aşı Kayıt Fişi (Form: 012/A)
- 5 Yaş ve Üzeri Aşı Kayıt Fişi (Form: 012/B)
- Aşı Sonuçları izelgesi (Form: 013)
- Bildirimi Zorunlu Hastalıklar Fişi (Form: 014)
- Haftalık Bulaşıcı Hastalık Bildirme Formu (Form 015)
- Bildirimi Zorunlu Hastalıklar Tespit Fişi (Form: 016)
- Bildirimi Zorunlu Hastalıklar izelgesi (Form 017)
- Halk Sağlığı Eğitimi Aylık alışma Formu (Form: 022)
- Birinci Basamak Sağlık Kurumları Aylık alışma Bildirisi (Form: 023)
- 15-49 Yaş Evli Kadın İzleme Formu
- Aile Planlaması alışmaları (Form: 102)

- **Ev Halkı Tespit Fişi (Form: 001)**

Bölge nüfusunun kaydı ve nüfus hareketlerinin (doğum, ölüm ve göç gibi) saptanması için kullanılır. Bu formdan yararlanılarak nüfusun sayısı, özellikleri, yaş-cins dağılımı, öğrenim durumu, medeni hâli demografik hareketler ve meskene ilişkin bilgiler elde edilir. Bu form saha çalışanları tarafından bizzat evlere yapılan ziyaretler sonucu doldurulur. Yeni taşınan veya yeni tespit edilen haneler için yeni bir form doldurulur. Form doldurulurken nüfus cüzdanı bilgileri dikkate alınır. Ev halkının bilgileri doldurulurken mümkün olduğu ölçüde kişilerin kendileriyle görüşme yapılmalıdır. Form doldurulurken devamlılık esastır. Takipler belirli periyotlarda olmalı ve değişiklikler işlenmelidir. Ziyaretlerde sadece değişiklik olup olmadığı sorulmamalı, tüm bilgiler yeniden gözden geçirilmelidir.

Ev Halkı Tespit Fişi (ETF); nüfusun yaş-cins dağılımı, meslek alanları, öğrenim durumu, gelir kaynakları, aile özellikleri (geniş aile, çekirdek aile vb.), göç hızı, ölüm hızları, doğum hızı, hijyen alışkanlıkları, kullanma-içme suyu kaynakları, kullanılan ısınma aracı gibi çok önemli verilere kaynak oluşturur. Bu veriler sayesinde önemli sağlık planlamaları yapılmaktadır. Bu planlamaların doğru ve tutarlı olabilmesi için bu bilgilerin doğru toplanması büyük önem taşımaktadır.

T.C.
SAĞLIK BAKANLIĞI
Form No:001

EV HALKI TESPİT FİŞİ

Sıra No:
Muhurluğı:
Sokağı:
Ev No:
Telefon No:

İL:
İLÇE:
KURUM:
SAĞLIK EVİ:

İL:
İLÇE:

Sıra No	TC Kimlik No	Soyadı	Adı	Baba Adı	Ana Adı	Doğum Tarihi	Cinsi	Medeni Hali	İşi	Öğrenim Durumu	Sosyal Güvence Durumu	Ölüm Yer Değeri
1					/...../.....					/...../.....
2					/...../.....					/...../.....
3					/...../.....					/...../.....
4					/...../.....					/...../.....
5					/...../.....					/...../.....
6					/...../.....					/...../.....
7					/...../.....					/...../.....
9					/...../.....					/...../.....
10					/...../.....					/...../.....
11					/...../.....					/...../.....
12					/...../.....					/...../.....
13					/...../.....					/...../.....

Öğrenim Durumu: 1.0kul Çağında Değil 2.0kur Yazar Değil 3.0kur-Yazar 4.ilkokul 5.ilkokul 6.Ortaokul 6.Lise 7.Yüksekokul

Medeni Hali: Ç:Çocuk B:Bekar E:Evli D:Dul Bb:Boşanmış

Çizelge 2.1: Ev halkı tespit fişi

Sıra No	TC Kimlik No	Soyadı	Adı	Baba Adı	Ana Adı	Doğum Tarihi	Cinsi	Medeni Hali	İşi	Öğrenim Durumu	Sosyal Güvence Durumu	Ölüm, Yer Değiştirme
14					
15					
16					
17					
18					
19					
20					

MESKEN BİLGİLERİ

Yıllar												
21	İçilem Suyum Çeşidi 1. Damascana 2. Şebeke Suyu 3. Çeşme 4. Kuyu 5. Kaynak 6. Diğer											
22	Kullanılan Hela Tipi 1. Kanalizasyon bağı 2. Tek Çukuru 3. Fosforik 4. Çukursuz 5. Helasız (D=Dahili H=Harici)											
23	Kullanılan Isınma Araçları 1. Kömür 2. Odun 3. Petrol Ürünleri 4. Doğalgaz 5. Elektrik											

DÜZENLEYEN

ADI SOYADI:.....
 ÜNVANI:.....
 TARİH:.....

Çizelge 2.2: Ev halkı tespit fişi arka yüzü

➤ **Yıl Ortası Nüfus Tespitleri (Form: 002-003/A)**

Yıl ortası nüfus tespitleri, aile hekimliği bölgesi hakkında önemli demografik bilgiler içerir. Bu bilgiler il sağlık müdürlüklerinden başlayarak bakanlık birimleri de dâhil olmak üzere planlamada kullanılır. Form 002-003/A yerleşim yerlerine göre düzenlenen üç genel bölümden oluşmaktadır:

- Nüfusun yaş grupları ve cinsiyete göre dağılımı
- Nüfusun medeni hâl ve öğrenim durumuna göre dağılımı
- Mesken bilgileri (içilen suyun çeşidi, kullanılan hela tipi, kullanılan ısınma aracı vb.)

➤ **Kişisel Sağlık Fişi (Form: 004)**

ETF'de kayıtlı her kişi için bir form düzenlenir. Form kişisel tüm bilgileri içerir. Kişi bölge değiştirirse gittiği bölgeye kartı nakledilir. Kart bir kez düzenlenir. Kartın dolması hâlinde kartın içine izlem fişi eklenir. Kişilere yapılan fizik muayene, aşı gibi her türlü işlem bu fişe kaydedilir.

T.C
SAĞLIK BAKANLIĞI
Form No:004

KİŞİSEL SAĞLIK FİŞİ

Sosyal Güvence Durumu

Fişin Düzenlendiği Tarih

...../...../.....

Cinsiyet

İL: _____

İLÇE: _____

KURUM: _____

Muhtarığ

Soyadı

Sokağı	
Ev No	
İşi	
Mesleği	
Öğrenimi	
Telefon	

Adı	
Baba Adı	
Ana Adı	
Doğum Tarihi	
Kan Grubu	
Medeni Hali	

Yapılan Aşılar ve Testler

	DBT	Polio	Kızamık	DT	Tetanoz	BCG	PPD		
I									
II									
III									
R /IV									
RR/V									

İzlen mesi ve Bilinmesi Gereken Hastalık ve Kişisel Özellikleri

☐ Tüberküloz	☐ Kanser	☐	_____
☐ Frengi	☐ Diyabet	☐	_____
☐ Lepra	☐ Guatr	☐	_____
☐ Sıtma	☐ Hıretansiyon	☐	_____
☐ Trahom	☐ Allerji	☐	_____
☐ Hepatit	☐ Sakatlık Türü _____		Sakatlık Yüzdesi _____

Özgeçmiş, Soygeçmiş ve Notlar:

Çizelge 2.3:Kişisel sağlık fişi

➤ **Bebek ve Çocuk İzleme Fişi (Form: 006)**

Doğan veya bölgeye gelen her bebek için ayrı bir fiş hazırlanır. Ayrıca bebek, ETF'ye eklenir. KSF'si düzenlenir ve form 012/A aşı kayıt fişine kaydı yapılır.

T.C. SAĞLIK BAKANLIĞI Form No : 006		Sosyal Güvence Durumu <input style="width: 100%;" type="text"/>					
BEBEK VE ÇOCUK İZLEME FİŞİ							
İL : _____		KURUM: _____					
İLÇE: _____		SAĞLIK EVİ: _____					
Muhtarığ		Soyadı					
<input style="width: 100%;" type="text"/>		<input style="width: 100%;" type="text"/>					
Sokağı		Adı					
<input style="width: 100%;" type="text"/>		<input style="width: 100%;" type="text"/>					
Ev No		Baba Adı					
<input style="width: 100%;" type="text"/>		<input style="width: 100%;" type="text"/>					
Telefon		Ana Adı					
<input style="width: 100%;" type="text"/>		<input style="width: 100%;" type="text"/>					
Anne - Baba Akrabalık Derecesi		Doğum Tarihi					
<input style="width: 100%;" type="text"/>		<input style="width: 100%;" type="text"/>					
Kan Grubu		<input style="width: 100%;" type="text"/>					
<input style="width: 100%;" type="text"/>		<input style="width: 100%;" type="text"/>					
ANNENİN GEBELİK ÖYKÜSÜ							
Doğum Tarihi	Öğrenim Durmu	Toplam Gebelik Sayısı	Canlı Doğum Sayısı	Ölü Doğum Sayısı	Yaşayan Çocuk Sayısı	Düşük Sayısı	Ölen Çocuk Sayısı
<input style="width: 100%;" type="text"/>	<input style="width: 100%;" type="text"/>	<input style="width: 100%;" type="text"/>	<input style="width: 100%;" type="text"/>	<input style="width: 100%;" type="text"/>	<input style="width: 100%;" type="text"/>	<input style="width: 100%;" type="text"/>	<input style="width: 100%;" type="text"/>
BEBEĞİN DOĞUMU İLE İLGİLİ BİLGİLER							
Doğum Ağırlığı	Doğuma Yardım Eden	Doğumun Yapıldığı Yer	Kan Uyuşmazlığı	Tanı Başlıkları (Doğum Komplikasyonları Konjenital Defekt, Genetik Hastalık)	Riskli Durumlar		
<input style="width: 100%;" type="text"/>	<input style="width: 100%;" type="text"/>	<input style="width: 100%;" type="text"/>	<input style="width: 100%;" type="text"/>	<input style="width: 100%;" type="text"/>	<input style="width: 100%;" type="text"/>		
KAN UYUŞMAZLIĞI							
	DBT	Polio	Kızamık	DT	Tetanoz	BCG	PPD
I	<input style="width: 100%;" type="text"/>	<input style="width: 100%;" type="text"/>	<input style="width: 100%;" type="text"/>	<input style="width: 100%;" type="text"/>	<input style="width: 100%;" type="text"/>	<input style="width: 100%;" type="text"/>	<input style="width: 100%;" type="text"/>
II	<input style="width: 100%;" type="text"/>	<input style="width: 100%;" type="text"/>	<input style="width: 100%;" type="text"/>	<input style="width: 100%;" type="text"/>	<input style="width: 100%;" type="text"/>	<input style="width: 100%;" type="text"/>	<input style="width: 100%;" type="text"/>
III	<input style="width: 100%;" type="text"/>	<input style="width: 100%;" type="text"/>	<input style="width: 100%;" type="text"/>	<input style="width: 100%;" type="text"/>	<input style="width: 100%;" type="text"/>	<input style="width: 100%;" type="text"/>	<input style="width: 100%;" type="text"/>
R/IV	<input style="width: 100%;" type="text"/>	<input style="width: 100%;" type="text"/>	<input style="width: 100%;" type="text"/>	<input style="width: 100%;" type="text"/>	<input style="width: 100%;" type="text"/>	<input style="width: 100%;" type="text"/>	<input style="width: 100%;" type="text"/>
R/V	<input style="width: 100%;" type="text"/>	<input style="width: 100%;" type="text"/>	<input style="width: 100%;" type="text"/>	<input style="width: 100%;" type="text"/>	<input style="width: 100%;" type="text"/>	<input style="width: 100%;" type="text"/>	<input style="width: 100%;" type="text"/>
Doğum Ağırlığı Kg. Doğumda Boyu Cm.							
AĞIRLIK							

Çizelge 2.5: Bebek ve çocuk izleme fişi

➤ **Halk Sağlığı Hemşiresi Aylık alışma Bildirisi (Form: 010)**

Hemşire bir aylık çalışmalarını bu forma 2 kopya olarak doldurur. Hemşire bu formun bir kopyasını özel dosyasında saklar, diğer kopyası form için ayrılmış dosyada saklanır.

Formun n yüzü hemşirenin günlük çalışmalarını, arka yüzü aylık zetleri içermektedir. Hemşire kendisine bağlı muhtarlıklara yaptığı gezileri ve yaptığı işlemleri formun n yüzüne günlük olarak işler. Resmi tatil günleri ile hemşirenin izinli ya da raporlu olduğu günlere ilişkin satırlar boydan boya çizilerek belirtilir.

Hemşire günlük olarak yaptığı çalışmaların sayısal olarak dökümünü bu formun n yüzüne işler. Hemşirenin çalıştığı yerin adı (sağlıkevi - muhtarlık), gezilen ev sayısı, izleme ve muayene sayıları, yaptırdığı doğum sayısı, ebeye doğumda yardım sayısı, ebeyi kontrol ve eğitim sayıları, laboratuvar muayene sayıları ile sıtma kanı, BCG, pansuman, enjeksiyon sayıları, taktığı RİA sayısı ilgili sütunlara yazılır.

Aile planlaması ve yaptığı grup eğitimi çalışmaları ile izlenen hasta sayılarını hastalıklara göre bu tabloya yazar.

➤ **0-4 Yaş (0-59 Ay) Aşı Kayıt Fişi (Form: 012/A)**

Sağlık personeli tarafından 0-59 aylık çocuklara yapılan her aşı bu forma işlenir. Aşı yapılan 0-59 aylık ocukların ETF'de bulunan hane numaraları ve kimlik bilgileri yazılır. Aşının yapıldığı tarih; aşının türüne, kaçıncı aşı ya da rapel oluşuna göre ilgili sütuna gün, ay ve yıl olarak yazılır. Her ay sonunda yapılan aşılar Kişisel Sağlık Fişi'ne (Form 004) ve Bebek ve ocuk İzleme Formu'na (Form 006) işlenir.

➤ **5 Yaş ve zeri Aşı Kayıt Fişi (Form: 012/B)**

Aşı yapılan 5 yaş ve üzeri okul ağı çocukları ile gebe ve risk altındaki erişkinlerin ETF'de bulunan hane numaraları ve kimlik bilgileri yazılır. Aşının yapıldığı tarih; aşının türüne, kaçıncı aşı ya da rapel oluşuna göre ilgili sütuna gün, ay ve yıl olarak yazılır. Gebeye yapılan tetanos aşısının tarihi gebe sütununa, diğerleri diğer sütununa yazılır. Her ay sonunda yapılan aşılar Kişisel Sağlık Fişi'ne (Form 004), 5-6 yaş çocuklar ayrıca Bebek ve ocuk İzleme Formu'na (Form 006), gebeler için ayrıca Gebe-Lohusa İzleme Formu'na (Form 005) işlenir.

➤ **Aşı Sonuçları Çizelgesi (Form: 013)**

Bölgeye bağlı bulunan nüfustan ayda kaç kişinin hangi aşı ile aşılandığını ve kaçınıcı uygulaması olduğunu gösteren bu form iki kopya olarak doldurulur. Kopyalardan biri ay sonunda İl Sağlık Müdürlüğüne gönderilir. Kalan kopya dosyada saklanır. Formun ön yüzüne aşilar, arka yüzüne ise aşı ve serum mevcutları işlenir.

Formun en üstüne toplam nüfus, 0-11 aylık bebek nüfusu yazılır. Aşilar, aşı yapılan kişilerin hangi aşı ile aşılandığı ve kaçınıcı uygulama olduğunu belirten satırlara yaş gruplarına göre yazılır. Bu forma yazılacak bilgiler Form 012A ve 012B'den alınır.

Formun arka yüzünde aşı ve serum çeşitlerinin mevcut durumu ve gereksinimler yer almaktadır.

➤ **Bildirimi Zorunlu Hastalıklar Fişi (Form: 014)**

Umumi Hıfzıssıhha Kanunu'nda, bildirim zorunlu kılınan hastalıkların bildirim ile bu vakalara ait verilerin bildirilmesi işlemleri birbirinden ayrılmıştır. Bildirimi Zorunlu Hastalıklar Fişi, Kanun'da belirtilen vakaların bildirim için kullanılır. Aile hekimi vakanın tespit edildiği gün Form 014 ile (ilgili TSM ve Aile hekimine ulaştırılmak üzere) İl Sağlık Müdürlüğüne bildirim yapılmalıdır.

Aile hekimleri kendi tespit ettikleri ya da dışarıdan ulaşan vakaları Form 017 ile İl Sağlık Müdürlüğüne bildirirler.

➤ **Halk Sağlığı Eğitimi Aylık Çalışma Formu (Form: 022)**

Sağlık personeline yapılan sağlık eğitimi çalışmalarını içeren bu form iki kopya olarak hazırlanır. Bir kopyası kurumda saklanır, diğeri İl Sağlık Müdürlüğüne gönderilir. İl Sağlık Müdürlüğü gelen bu formların genel değerlendirmesini yaparak iki kopya oluşturur ve bir kopyasını Sağlık Bakanlığına gönderir, diğeri İl Sağlık Müdürlüğünde saklar.

➤ **15-49 Yaş Evli Kadın İzleme Formu**

15-49 yaş grubu ve evli tüm kadınların işlendiği bir formdur. Formun hangi muhtarlık bölgesine ait olduğu formun üst kısmına yazılır. 15-49 yaş evli kadınların adı ve soyadı, adresi ve telefonu aynen yazılır. Bu kadınların yaşı, doğurduğu ve yaşayan çocuk sayıları, yaptığı düşük sayısı, isteyerek sonlandırdığı gebelik sayısı, son doğumunun tarihi ve öğrenim durumu ilgili sütunlara yazılır.

SAGLIK BAKANLIGI
FORM NO:

15-49 YAŞ KADIN İZLEM FİŞİ

Sıra No:
Muhtarlığı:
Sokağı:
Ev No:
Tlf No:

SOYADI: []
Adı:
Doğum Tarihi:
Öğrenimi:
Mesleği:

Eşinin Adı:
Öğrenim Durumu:
Mesleği:
Akrabalık Derecesi:

Teianoz Aşısının 1. Ağı 4. Ağı
Yaptığı Tarih 2. Ağı 5. Ağı
3. Ağı:

Toplam Gebelik Sayısı	Canlı Doğum Sayısı	Ölü Doğum Sayısı	Yaşayacak Çocuk Sayısı	Ölen Çocuk sayısı

ANNEKİK BİLGİLERİ

GÖÇ HALİNDE

Göç Tarihi: []
Göç Ettiği Yer: []

SİSTEMİK HASTALIKLARI

[]
[]
[]
[]

SON GEBELİK BİLGİLERİ

Canlı Doğum
Ölü Doğum
Düşük
Sezenyor
Diğer

AP YÖNTEMİ KULLANMAMA NEDENİ

Gebelik-Emziki
Eşi Başka Yerde
Kısırlık
Eşi İstemiyor
Kendisi İstemiyor
Diğer

GÖÇ HALİNDE

Ölüm Tarihi: []
Ölüm Nedeni: []

Sakat
Sakat Değil

Çizelge 2.8: 15-49 yaş kadın izlem fişi

➤ **Aile Planlaması Çalışmaları (Form: 102)**

Aile planlaması hizmetlerini sunan sağlık kuruluşları tarafından, aile planlaması hizmetlerinden yararlanan kişi sayısı ve malzeme stokları hakkında bilgi vermek için kullanılmaktadır.

İllerde aile planlaması hizmeti sunan AÇSAP merkezleri, aile sağlığı merkezleri, toplum sağlığı merkezleri, devlet hastaneleri ve doğumevleri, diğer kamu kurum ve kuruluş hastaneleri, üniversiteler, özel muayenehane, poliklinik, hastanede aile planlaması hizmetlerinin sunumundan sorumlu ebe/ hemşire veya hekim tarafından aylık olarak doldurulur ve kurum/ kuruluş amiri tarafından onaylanır. Onaylanan form takip eden ayın ilk iş gününde düzenli olarak İl Sağlık Müdürlüğüne gönderilir.

AİLE PLANLAMA ÇALIŞMALARI

T.C
SAĞLIK BAKANLIĞI
FORM NO:102

YIL: _____
AY: _____

İL: _____ KURUM: _____
İLÇE: _____

1.AİLE PLANLAMASI YÖNTEMLERİ

	HAP	KONDOM	DEPO-PRV	RIA	NORPLANT	TÜP LİGASYONU	VAZEKTOMİ	Gebelik Sonlandırma Sayısı
Yeni Başlayan Kişi Sayısı								
Eski Kullanıcı Sayısı								

2.MALZEME DURUMU

	HAP	KONDOM	DEPO-PRV	RIA	NORPLANT
Geçen Aydan Devreden					
Ay içinde Gelen / alınan					
Sarfedilen Malzeme					
Zayi, İmha					
Diğer Gelen / Geri Alınan					
Kalan Malzeme					

DÜZENLEYEN

Adı Soyadı: _____
Unvanı: _____
Tarih: _____
İmza: _____

ONAYLAYAN

Adı Soyadı: _____
Unvanı: _____
Tarih: _____
İmza-Mühür: _____

Çizelge2.9: Aile planlaması çalışması fişi

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Aşağıdaki soruları dikkatlice okuyarak doğru seçeneği işaretleyiniz.

1. Aşağıdakilerden hangisi toplumun büyüklük ve yapısını etkileyen faktörlerdendir?
A) Doğumlar
B) Ölümler
C) Göçler
D) Evlenmeler ve boşanmalar
E) Hepsi
2. Aşağıdakilerden hangisi toplumu tanımanın amaçlarından değildir?
A) Hastalıkları tedavi etmek
B) Toplumun sağlığını etkileyen faktörleri belirlemek
C) Toplumun sağlık problemlerini erken tespit etmek
D) Toplumun sağlık ihtiyaçlarını belirlemek
E) Toplumda sık görülen hastalıkları tespit etmek
3. I.Nüfus yoğunluğu
II.Farklı dinler/etnik gruplar
III.Toplumda konuşulan diller
IV.Nüfusun yaş ve cinsiyeti
Yukarıdakilerden hangileri toplumun nüfus özelliklerini gösterir?
A) I-II
B) II-III
C) II-III-IV
D) I-II-III-IV
E) I-II-III
4. Bölge nüfusunun kaydı ve nüfus hareketlerinin saptanması için hangi form kullanılır?
A) Bebek ve çocuk izleme fişi
B) Kişisel sağlık fişi
C) Ev halkı tespit fişi
D) Evli kadın izleme formu
E) Gebe-lohusa izleme formu
5. Bildirimi zorunlu hastalıklar tespit fişi hangi form numarasıyla kodlanmıştır?
A) Form: 001
B) Form: 004
C) Form: 005
D) Form: 016
E) Form: 013

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı cevap anahtarıyla karşılaştırınız. Yanlış cevap verdiğiniz ya da cevap verirken tereddüt ettiğiniz sorularla ilgili konuları faaliyete geri dönerek tekrarlayınız. Cevaplarınızın tümü doğru ise değerlendirmeye geçiniz.

MODÜL DEĞERLENDİRME

Aşağıdaki soruları dikkatlice okuyarak doğru seçeneği işaretleyiniz.

1. Toplumun sosyo-kültürel yapısı aşağıdakilerden hangisinin incelenmesi ile belirlenir?
A) Nüfusun kırsal/kentsel dağılımı
B) Farklı dinler/ etnik gruplar
C) Toplumda konuşulan diller
D) Toplumun aile yapısı ve aile büyüklüğü
E) Toplumdaki iş imkânları
2. Aşağıdakilerden hangisi toplum sağlığı hemşireliğinin amaçlarından değildir?
A) Hasta bireylerin bakımı
B) Cerrahi müdahale
C) Sağlığın korunması ve devam ettirilmesi
D) Hastalıkların önlenmesi
E) Sağlığın geliştirilmesi
3. Gebe-lohusa izleme formu hangi form numarasıyla kodlanmıştır?
A) Form: 001
B) Form: 004
C) Form: 005
D) Form: 007
E) Form: 010
4. Aşağıdakilerden hangisi toplum sağlığı hemşiresinin görev, yetki ve sorumluluklarından değildir?
A) Ambulans hemşiresi
B) Evde bakım hemşiresi
C) Toplum ruh sağlığı merkezi hemşiresi
D) İş sağlığı hemşiresi
E) Okul sağlığı hemşiresi
5. Aşağıdakilerden hangisi toplum sağlığı hemşireliği amaçlarının belirlenmesinde dikkat edilmesi gereken özelliklerdendir?
A) Anlaşılabilir.
B) Uygulanabilir.
C) Ulaşılabilir.
D) Ölçülebilir.
E) Hepsi

Aşağıdaki cümlelerin başında boş bırakılan parantezlere, cümlelerde verilen bilgiler doğru ise D, yanlış ise Y yazınız.

6. () Birey ve ailenin sağlık sorunlarının çözümlenmesinde toplum sağlığı hemşiresi danışmanlık yapar.
7. () Ana çocuk sağlığı ve aile planlaması merkezi hemşiresi sorumlu olduğu bölgedeki toplumun sağlık düzeyi ölçütleri, ana-çocuk sağlığı durumu, sosyal, kültürel, ekonomik durumu, ulaşım durumu gibi özelliklerine ilişkin veri toplar ve değerlendirir.
8. () Rehabilitasyon edici sağlık hizmetlerinde toplum sağlığı hemşiresinin sorumluluğu yoktur.
9. () 15-49 yaş grubu ve evli tüm kadınların işlendiği form, gebe-lohusa izleme formudur.
10. () Toplum tanıma aşamasında veri toplamanın önemi büyüktür.

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı cevap anahtarıyla karşılaştırınız. Yanlış cevap verdiğiniz ya da cevap verirken tereddüt ettiğiniz sorularla ilgili konuları faaliyete geri dönerek tekrarlayınız. Cevaplarınızın tümü doğru ise bir sonraki öğrenme materyaline geçmek için öğretmenimize başvurunuz.

CEVAP ANAHTARLARI

ÖĞRENME FAALİYETİ 1'İN CEVAP ANAHTARI

1	B
2	C
3	E
4	A
5	E

ÖĞRENME FAALİYETİ 2'NİN CEVAP ANAHTARI

1	E
2	A
3	D
4	C
5	D

DEĞERLENDİRMENİN CEVAP ANAHTARI

1	E
2	B
3	C
4	A
5	E
6	Doğru
7	Doğru
8	Yanlış
9	Yanlış
10	Doğru

KAYNAKÇA

- ASLAN Dilek, **Halk Sağlığı İle İlgili Güncel Sorunlar ve Yaklaşımlar**, Ankara Tabip Odası, Ankara, 2009.
- BAYRAM Ziya, **Toplum Sağlığı**, Baydem Sağlık Yayıncılık, Ankara, 2010.
- DEMİR Mustafa, Nurşen DEMİR, **Toplum Sağlığı ve Hemşireliği**, Yeni Asya Yayınları, Trabzon, 1990.
- Hemşirelik Yönetmeliği Resmi Gazete Tarihi: 08.03.2010 Resmi Gazete Sayısı: 27515
- ÖZTÜRK Zafer, Gülümser KUBİLAY, **Toplum Sağlığı Hemşireliği**, Palme Yayıncılık, Ankara, 2008.
- POLAT Halil, Asuman BELKAYA, **Toplum Sağlığı**, Songür Eğitim Hizmetleri, Ankara, 2010.
- SABUNCU Necmiye, Kamerya BABADAĞ, **Hemşirelik Esasları**, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir, 1996.
- <http://www.istanbulsaglik.gov.tr/> 01.12.2012 15:49.